

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA CZWARTA SEKCJA

SPRAWA CHRUŚCIŃSKI przeciwko POLSCE

(Skarga nr 22755/04)

WYROK – 6 listopada 2007

W sprawie Chruściński przeciwko Polsce,
Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako
Izba składająca się z następujących sędziów:

Pan J. CASADEVALL, *Przewodniczący,*

Pan G. BONELLO,

Pan K. TRAJA

Pan S. PAVLOVSHI,

Pan L. GARLICKI,

Pan L. MIJOVIĆ

Pan J. ŠIKUTA, *sędziowie,*

oraz Pan F. ARACI, *Kanclerz Sekcji,*

obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 9 października 2007 r.,
wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 22755/04) wniesionej w dniu 28 maja 2004 r. przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, na podstawie art. 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”), przez obywatela polskiego, pana Sławomira Chruścińskiego („skarżący”).

2. Skarżący, któremu przyznano pomoc prawną, był reprezentowany przez pana J. Brydaka, adwokata praktykującego w Warszawie. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swojego pełnomocnika, pana Jakuba Wołásiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. W dniu 16 września 2005 r. Przewodniczący Sekcji zdecydował się powiadomić Rząd o wpłynięciu skargi. Zgodnie z postanowieniami art. 29

§ 3 Konwencji, Trybunał uznał, że sprawa zostanie rozpatrzona w tym samym czasie, zarówno co do meritum, jak i co do dopuszczalności.

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

5. Skarżący urodził się w 1975 r. i mieszka w Wyględach, w Polsce.

A. Areszt tymczasowy

5. W dniu 2 kwietnia 2003 r. skarżący został aresztowany przez policję. W tym samym dniu Prokurator Rejonowy w Warszawie przedstawił skarżącemu zarzut paserstwa dwóch samochodów oraz działalności w ramach zorganizowanej grupy przestępczej. Skarżący został pouczony o przysługującym mu na podstawie art. 313 kodeksu postępowania karnego prawie żądania pisemnego uzasadnienia postanowienia o jego aresztowaniu.

6. W dniu 4 kwietnia 2003 r. Sąd Rejonowy w Warszawie zastosował w stosunku do skarżącego areszt tymczasowy. Sąd oparł się na uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przez skarżącego zarzucanych mu czynów. Sąd uznał, iż zastosowanie tymczasowego aresztu było konieczne dla prawidłowego prowadzenia śledztwa oraz z uwagi na istniejące ryzyko wpływania przez skarżącego na świadków.

7. W dniu 18 czerwca 2003 r. Prokurator Rejonowy złożył wniosek o przedłużenie skarżącemu tymczasowego aresztu. We wniosku prokurator wskazał 138 czynności, które winny zostać przeprowadzone w stosunku do 23 podejrzanych. W związku z powyższym w dniu 27 czerwca 2003 r. Sąd Rejonowy przedłużył skarżącemu areszt tymczasowy, opierając się w szczególności na materiale dowodowym uzyskanym od jednego ze współoskarżonych.

8. Swój następny wniosek o przedłużenie tymczasowego aresztowania z dnia 19 września 2003 r. prokurator oparł na rozległym materiale dowodowym uzyskanym z przesłuchania 7 świadków i biegłych. Sąd przychylił się do wniosku w dniu 30 września 2003 r.

9. W dniu 29 grudnia 2003 r. Sąd Rejonowy w Warszawie ponownie przedłużył skarżącemu areszt tymczasowy.

10. W dniu 6 listopada 2003 r. Prokurator Rejonowy w Warszawie zdecydował uzupełnić zarzuty stawiane skarżącemu o kilkanaście nowych zarzutów dotyczących paserstwa skradzionymi samochodami. Skarżący ponownie został pouczony o przysługującym mu prawie żądania pisemnego uzasadnienia decyzji o jego aresztowaniu, z którego to prawa nie skorzystał.

11. W dniu 26 marca 2004 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zdecydował na wniosek prokuratury apelacyjnej o dalszym zastosowaniu tymczasowego aresztowania względem skarżącego. W uzasadnieniu swej decyzji sąd, obok

istnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przez skarżącego zarzucanych mu czynów, wskazał na złożoność sprawy, surowość grożącej skarżącemu kary oraz potrzebę zapewnienia prawidłowego toku śledztwa.

12. W dniu 25 czerwca i 28 grudnia 2004 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie przedłużył skarżącemu tymczasowy areszt. Sąd powołał się na przyczyny wskazane we wcześniejszych decyzjach utrzymujących tymczasowy areszt w stosunku do skarżącego. Ponadto sąd wskazał na szczególną złożoność sprawy, która uzasadniała długość prowadzonego śledztwa. Sąd oparł się w szczególności na materiale dowodowym zebrany przez prokuraturę oraz odniósł się do zeznań świadków i współoskarżonych, które zostały załączone do akt sprawy.

13. W dniu 13 grudnia 2004 r. prokurator zdecydował o oddzieleniu zarzutów stawianych skarżącemu od zarzutów względem jego 16 współoskarżonych oraz o wyłączeniu sprawy skarżącego do odrębnego postępowania.

14. W dniu 22 grudnia 2004 r. do Sądu Rejonowego w Warszawie wpłynął akt oskarżenia. Skarżący został oskarżony o popełnienie 12 czynów zabronionych popełnionych w ramach zorganizowanej grupy przestępczej, m.in. pasterstwa oraz podrabiania tablic rejestracyjnych.

15. W dniu 18 marca 2005 r. skarżącemu został ponownie przedłużony areszt tymczasowy. Wnioski skarżącego o zwolnienie z aresztu oraz jego zażalenia na postanowienia o przedłużeniu tymczasowego aresztu nie przyniosły rezultatu.

16. Postępowanie sądowe rozpoczęło się 18 kwietnia 2005 r. Od tego momentu posiedzenia odbywały się regularnie. W październiku 2005 r. skarżący i prokurator doszli do porozumienia w przedmiocie przyznania się oraz dobrowolnego poddania się przez skarżącego karze.

17. Na posiedzeniu w dniu 10 listopada 2005 r. sąd wydał wyrok akceptujący porozumienie zawarte przez skarżącego z prokuraturą, zgodnie z którym skarżący dobrowolnie zaakceptował karę pozbawienia wolności na okres 3 lat i 6 miesięcy oraz karę grzywny. W tym samym dniu skarżący wyszedł na wolność.

18. Skarżący nie złożył apelacji na wyrok sądu, który stał się prawomocny 18 listopada 2005 r.

B. Dostęp do akt sprawy

19. W dniu 9 marca i 3 września 2004 r. skarżący, reprezentowany przez adwokata, złożył wniosek o zezwolenie na przejrzenie akt sprawy.

20. Prokurator Rejonowy w Warszawie odmówił udzielenia zgody odpowiednio w dniu 24 marca i 15 września. Uzasadnienia obydwu decyzji były jednakowe. Prokurator odniósł się do faktu, że postępowanie przygotowawcze było w toku, zaś z uwagi na fakt, iż sprawa dotyczyła zorganizowanej przestępczości, zawartość akt nie powinna być ujawniana dopóki wszyscy podej-

rzani nie zostaną aresztowani oraz nie zostaną im przedstawione zarzuty. Jako ostatni powód prokurator wskazał na fakt, iż większość materiałów dowodowych została zaklasyfikowana jako tajne, co „automatycznie uniemożliwiało udzielanie zezwoleń na dostęp do nich”.

21. Skarżący wniósł zażalenie na obydwie decyzje, skarżąc się, iż ponad rok był pozbawiony wolności i przez ten okres nie miał dostępu do akt sprawy. Powyższe miało stanowić naruszenie jego prawa do obrony gwarantowanego przez Europejską Konwencję Praw Człowieka.

22. W dniu 12 maja i 2 listopada 2004 r. Prokurator Apelacyjny w Warszawie oddalił zażalenia na decyzje odpowiednio z dnia 24 marca i 15 września. W jednakowo uzasadnionych postanowieniach Prokurator Apelacyjny uznał, że w pewnych okolicznościach interes śledztwa ogranicza prawo oskarżonego do obrony. Z uwagi na powyższe skarżący w niniejszej sprawie nie powinien być uzyskać dostępu do akt. Dodatkowo w postanowieniu z dnia 2 listopada 2004 r. prokurator stwierdził:

„Odnosnie przywołanej [przez skarżącego] Konwencji stwierdzić należy, że nadrzędnym celem prowadzonego postępowania jest wyjaśnienie wszelkich okoliczności przestępstwa i wykrycie sprawców. Jest to cel konkretny, a poprzez jego realizację działania organów ścigania i sądowniczych zmierzają do zapewnienia przestrzegania porządku prawnego oraz bezpieczeństwa państwa i ogółu obywateli. Nie jest zatem intencją Konwencji naruszanie tych zasad poprzez absolutyzację uprawnień obywatela wchodzącego w konflikt z prawem. Przedwczesne ujawnienie zaś materiału dowodowego w konkretnej sprawie może uniemożliwić osiągnięcie powyżej wymienionych kodeksowych celów postępowania...”.

23. W dniu 6 grudnia 2004 r. pełnomocnik skarżącego zapoznał się z aktami sprawy. Skarżącemu zezwolono na dostęp do akt w dniach 6 – 14 grudnia 2004 r.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE

24. Kodeks postępowania karnego z 1997 r., który wszedł w życie 1 września 1998 r., zawiera definicję tymczasowego aresztu jako jednego z tzw. środków zapobiegawczych.

25. W wyrokach Trybunału *Kudła p. Polsce* [GC], nr 30210/96, § 75, ECHR 2000-XI oraz *Celejewski p. Polsce*, nr 17584/04, §§ 22 i 23, 4 maja 2006 r. przedstawiono bardziej pogłębioną interpretację regulacji prawa krajowego.

26. Artykuł 156 § 5 kodeksu dotyczy dostępu do akt w czasie prowadzonego śledztwa. Zgodnie z nim:

„Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, w toku postępowania przygotowawczego stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta, umożliwia sporządzanie odpisów i kserokopii oraz wydaje odpłatnie uwierzytelnione odpisy lub kserokopie tylko za zgodą prowadzącego postępowania”.

nie przygotowawcze. Za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom”.

27. Zgodnie z art. 313 § 3:

„Podejrzany może do czasu zawiadomienia go o terminie zaznajomienia z materiałami śledztwa żądać podania mu ustnie podstaw zarzutów, a także sporządzenia uzasadnienia na piśmie, o czym należy go pouczyć. Uzasadnienie doręcza się podejrzanemu i ustanowionemu obrońcy w terminie 14 dni”.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 5 § 3 KONWENCJI

28. Skarżący zarzucił, że długość zastosowanego wobec niego tymczasowego aresztu była nadmierna. Powołał się na przepis art. 5 § 3 Konwencji, który w odpowiednim fragmencie brzmi następująco:

„Każdy zatrzymany lub aresztowany zgodnie z postanowieniami ustępu 1 lit c) niniejszego Artykułu (...) ma prawo być sądzony w rozsądnym terminie albo zwolniony na czas postępowania. Zwolnienie może zostać uzależnione od udzielenia gwarancji zapewniających stawienie się na rozprawę”.

29. Rząd nie zgodził się z tym zarzutem.

A. Dopuszczalność skargi

38. Trybunał zauważa, iż przedmiotowa skarga nie jest oczywiście bezzasadna w znaczeniu art. 35 § 3 Konwencji. W dalszej kolejności uważa, że nie jest również niedopuszczalna z jakichkolwiek innych przyczyn. W związku z tym musi zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum sprawy

1. Stanowisko stron postępowania

31. Skarżący podniósł, iż był tymczasowo aresztowany w czasie procesu przez nieuzasadniony okres czasu. Zarzucił, iż jego sprawa nie była tak skomplikowana, jak twierdził Rząd, ponieważ tylko mały fragment śledztwa odnosił się do zarzutów przeciwko niemu. Ponadto procedura przedłużania tymczasowego aresztu była automatyczna, zaś uzasadnienia do decyzji w powyższym przedmiocie zawierały domniemania, niepoparte żadnymi dowodami.

Skarżący utrzymywał, iż podstawy jego aresztu nie były istotne i wystarczające oraz że władze nie wykazały wymaganego stopnia staranności.

32. Rząd uznał, iż zastosowany wobec skarżącego areszt tymczasowy spełniał wymogi określone w art. 5 § 3 Konwencji. Był on uzasadniony „od-

powiednio” oraz „wystarczająco”. W szczególności uzasadnieniem był ciężar ciążących na skarżącym zarzutów, który został oskarżony o udział w zorganizowanej grupie przestępczej. Ponadto Rząd podkreślił skomplikowany charakter sprawy, która wymagała uzyskania opinii biegłego. Na dowód powyższego Rząd podniósł, iż akta sprawy w momencie wniesienia aktu oskarżenia składały się z 82 tomów. Rząd zaproponował, że władze krajowe wykazały się starannością w działaniu, zaś długość tymczasowego aresztu skarżącego była odpowiednia do wyjątkowego stopnia skomplikowania sprawy.

2. Ocena Trybunału

(a) Zasady ogólne ustalone na podstawie orzecznictwa Trybunału

33. Trybunał przypomina, iż zasady ogólne dotyczące prawa do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki albo zwolnienia w trakcie procesu, zagwarantowane postanowieniami art. 5 § 3 Konwencji, zostało określone w wielu poprzednich wyrokach Trybunału (zobacz między innymi: *Kudła p. Polsce* [WI], nr 30210/96, § 110 i następcie, ETPCz 2000– XI, i *McKay p. Wielkiej Brytanii* [WI], nr 543/03 §§ 41-44, ETPCz 2006-..., wraz z dalszymi odniesieniami).

(b) Zastosowanie powyższych zasad w okolicznościach przedmiotowej sprawy

34. Trybunał zauważa po pierwsze, iż skarżący pozostawał w tymczasowym areszcie od 2 kwietnia 2003 r., kiedy został aresztowany, do 10 listopada 2005 r., tj. do wydania wyroku w sprawie i jego uwolnienia. Tym samym tymczasowy areszt trwał 2 lata, 7 miesięcy i 10 dni.

35. W swych decyzjach w przedmiocie tymczasowego aresztowania, władze opierały się co do zasady, obok uzasadnionego podejrzenia przeciwko skarżącemu, na 3 podstawach, mianowicie (1) powadze zarzutów przedstawionych skarżącemu, (2) surowości kary grożącej skarżącemu, która wskazywała na duże prawdopodobieństwo, iż skarżący mógłby utrudniać prawidłowy przebieg postępowania karnego oraz (3) konieczności zapewnienia prawidłowego toku postępowania, mając w szczególności na uwadze ryzyko wpływania skarżącego na świadków.

36. Skarżący został oskarżony i skazany za przestępstwo paserstwa skradzionych samochodów, które popełnił w ramach działalności w zorganizowanej grupie przestępczej (zob. powyżej paragraf 5 i 17).

W opinii Trybunału fakt, iż sprawa dotyczyła członka zorganizowanej grupy przestępczej winien być brany pod uwagę przy ocenie zgodności z art. 5 § 3 Konwencji (zob. *Bąk p. Polsce*, nr 7870/04, § 57, 16 stycznia 2007 r.)

37. Trybunał uznaje, iż podejrzenia przeciwko skarżącemu dotyczące popełnienia przez niego zarzucanych mu czynów mogły początkowo uzasadniać tymczasowe aresztowanie skarżącego. Także potrzeba określenia stopnia

odpowiedzialności każdego z oskarżonych z osobna stanowiła uzasadnioną podstawę pierwotnego zastosowania tymczasowego aresztu względem skarżącego.

38. Trybunał zauważa, iż władze sądowe oparły się w znacznej mierze na prawdopodobieństwie nałożenia na skarżącego surowej kary z uwagi na powagę zarzucanych czynów. W związku z powyższym Trybunał przypomina, że surowość grożącej kary jest elementem posiadającym znaczenie przy ocenie ryzyka ucieczki lub ponownego naruszenia prawa. Trybunał przyznaje, iż mając na uwadze powagę zarzucanych skarżącemu czynów, władze mogły słusznie uznać istnienie początkowo powyższego ryzyka. Jednakże Trybunał nieustannie podnosi, że ciężar zarzutów nie może sam przez siebie służyć uzasadnieniu długiego okresu tymczasowego aresztu (zob. *Ilijkov p. Bułgarii*, nr 33977/96, §§ 80-81, 26 lipiec 2001).

39. Należy zauważyć, że władze sądowe przewidziały ryzyko wywierania nacisków na świadków oraz mactwa postępowania opierając się na powadze zarzutów oraz fakcie przedstawienia skarżącemu zarzutu członkostwa w zorganizowanej grupie przestępczej. W związku z tym Trybunał ponownie przypomina, iż surowość grożącej kary jest elementem posiadającym znaczenie przy ocenie ryzyka ucieczki lub ponownego naruszenia prawa (zob. *Górski p. Polsce*, nr 28904/02, § 57, 4 października 2005 r.). Trybunał przyznaje, iż mając na uwadze powagę zarzucanych skarżącemu czynów, władze mogły słusznie uznać istnienie początkowo powyższego ryzyka.

40. Powyższe rozważania były wystarczające, aby Trybunał doszedł do wniosku, iż biorąc pod uwagę szczególne trudności w rozstrzygnięciu sprawy dotyczącej zorganizowanej grupy przestępczej, podstawy przedstawione dla tymczasowego aresztowania skarżącego były słuszne i wystarczające dla uzasadnienia jego zatrzymania w areszcie przez cały odnośny okres 2 lat i 7 miesięcy.

41. Pozostało jeszcze do stwierdzenia, czy władze krajowe wykazały „właściwą przykładność” w prowadzeniu postępowania. W związku z tym Trybunał wskazuje na złożoność przedmiotowej sprawy karnej. Trybunał odnotowuje powagę zarzucanych skarżącemu zarzutów, liczbę pozostałych osób oskarżonych w tym samym postępowaniu oraz potrzebę podjęcia specjalnych środków w sprawie, a związanych ze zorganizowaną przestępczością (zob. *Bak p. Polsce*, cytowany powyżej, § 64). Trybunał zauważa pokaźną ilość materiału dowodowego, który winien był być zbadany w trakcie postępowania. Złożoność sprawy bez wątpienia przedłużyła jej badanie i przyczyniła się do długości tymczasowego aresztowania skarżącego.

42. Następnie Trybunał zauważa brak znaczących okresów beczynności po stronie organów ścigania i sądu prowadzącego sprawę. Trybunał uznaje, iż potrzeba uzupełniania zarzutów stawianych skarżącemu bez wątpienia wpłynęła na wydłużenie śledztwa, jednakże zarzuty przeciwko niemu były poważne i należało podejść do nich z osobna i efektywnie (zob. powyżej para-

grafy 10 i 13). Z tych powodów Trybunał uznał, że władze krajowe wykazały „właściwą przykładność” przy zajmowaniu się sprawą skarżącego.

Dlatego nie doszło do naruszenia art. 5 § 3 Konwencji.

II. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 5 § 4 KONWENCJI

43. Skarżący zarzucił również, iż w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym od kwietnia 2003 r. do grudnia 2004 r. zarówno on, jak i jego prawnik, nie mieli dostępu do akt sprawy. W konsekwencji nie był w stanie skutecznie zaskarżyć decyzji przedłużających mu tymczasowy areszt. Zarzucił naruszenie art. 5 § 4 Konwencji, który brzmi:

„Każdy, kto został pozbawiony wolności przez zatrzymanie lub aresztowanie, ma prawo odwołania się do sądu w celu ustalenia bezzwłocznie przez sąd legalności pozbawienia wolności i zarządzenia zwolnienia, jeżeli pozbawienie wolności jest niezgodne z prawem”.

44. Rząd nie zgodził się z tym argumentem.

A. Dopuszczalność

45. Rząd stwierdził, że skarżący nie wykorzystał środków krajowych w swej sprawie w tej mierze, iż nie złożył skargi konstytucyjnej. Ponadto nie wniósł na podstawie art. 313 kodeksu postępowania karnego wniosku o przedstawienie pisemnego uzasadnienia od postanowienia Prokuratora Rejonowego o przedstawieniu mu zarzutów.

46. Skarżący nie zgodził się z Rządem i podniósł, że nie istniał żaden skuteczny środek, z którego mógłby skorzystać, by złożyć skargę na brak dostępu do akt sprawy. Skarżący utrzymywał, że Rząd nie przedstawił żadnego dowodu lub orzeczenia sądowego, które udowodniłyby, że skarga konstytucyjna mogłaby być uznana za skuteczny środek w rozumieniu art. 35 § 1 Konwencji.

47. Trybunał zauważył, iż skarżący skarżył się, że ani on, ani jego prawnik nie mieli dostępu do akt sprawy w czasie postępowania przygotowawczego. Skarżący kilkakrotnie zwracał się z wnioskiem o zezwolenie na przeglądanie akt, zaś zaskarżając decyzje prokuratury odmawiające dostępu do akt opierał się między innymi na Konwencji. W powyższych okolicznościach Trybunał uznał, iż Rząd nie wykazał, w jaki sposób żądanie przedstawienia pisemnego uzasadnienia do przedstawionych skarżącemu zarzutów mogłoby naprawić decyzje prokuratury odmawiające dostępu skarżącemu do akt.

48. Ponadto Trybunał uznaje, iż przeświadczenie Rządu, że skarga konstytucyjna w oparciu o art. 156 kodeksu postępowania karnego winna być uznana za skuteczny środek dla skargi opartej na art. 5 § 4 Konwencji nie zostało umotywowane. Trybunał przypomina, że art. 35 § 1 Konwencji, który stanowi regułę o wykorzystaniu środków krajowych, przewiduje rozkład

ciężaru dowodu. To na Rządzie, który podnosi niewykorzystanie środka, spoczywa wykazanie Trybunałowi, że przedmiotowy środek był skuteczny, tak w teorii, jak i w praktyce, w danym czasie, przez co należy rozumieć, że był dostępny, był w stanie zapewnić pokrycie roszczeń skarżącego związanych ze skargą oraz oferował rozsądne perspektywy powodzenia (zob. *Selmouni p. Francji* [GC], nr 25803/94, § 76, ECHR 1999-V oraz *Mifud p. Francji* (dec.), nr 57220/00, § 15, ECHR 2002-VIII). Rząd nie przedstawił żadnych przykładów konkretnych spraw, z których wynikałoby, że skarga konstytucyjna w kontekście skarg podobnych do tej skarżącego stanowiłaby skuteczny środek.

49. Zgodnie z powyższym Trybunał odrzuca wstępne zarzuty Rządu. Następnie uznaje, że skarga nie jest oczywiście niedopuszczalna w rozumieniu art. 35 § 3 Konwencji oraz że nie jest niedopuszczalna z innych przyczyn. Wobec tego Trybunał uznaje jej dopuszczalność.

B. Meritum sprawy

1. Stanowisko stron postępowania

50. Skarżący podniósł, iż odmowa przez władzę przyznania jemu i jego prawnikowi dostępu do akt sprawy naruszyła jego prawo do obrony oraz zasadę równości broni. Utrzymywał, że pierwszy wniosek o zezwolenie na przeglądnięcie akt zgromadzonych przeciwko niemu został złożony przez jego prawnika już 17 kwietnia 2003 r. Jednakże został on oddalony, tak jak i pozostałe wnioski złożone w 2004 r.

51. Skarżący zarzucił, że tylko dostęp do akt mógł pozwolić mu skutecznie zaskarżyć postanowienia przedłużające mu tymczasowy areszt. Jego obrona została poważnie osłabiona, mając na uwadze nadzwyczajną długość postępowania przygotowawczego prowadzonego przeciwko niemu, która wyniosła ponad 20 miesięcy. W powyższym czasie pozbawiony był wolności oraz nie miał dostępu do protokołów z zeznań świadków i dokumentów uzyskanych w ramach prowadzonego śledztwa.

52. Rząd uznał, że zasada równości broni była w wystarczającym zakresie zagwarantowana w sprawie skarżącego. Odmowa przez prokuraturę skarżącemu dostępu do jego akt była zgodna z prawem, uzasadniona okolicznościami sprawy oraz nie ograniczyła skarżącemu prawa do powoływania argumentów działających na korzyść jego uwolnienia.

53. Rząd podkreślił, że niniejsza sprawa dotyczyła zorganizowanej przestępczości i była bardzo skomplikowana. Postanowienia prokuratury umotywowane były dobrem śledztwa z uwagi na istniejące ryzyko, iż skarżący może fałszować dowody czy wręcz grozić świadkom. Ponadto Rząd podkreślił, iż część akt sprawy zawierała dowody, które zostały zaklasyfikowane jako po-

ufne lub tajne. Skarżący mógł zapoznać się z całością akt w momencie, gdy dobro śledztwa na to pozwoliło.

2. Ocena Trybunału

(a) Zasady ogólne ustalone na podstawie orzecznictwa Trybunału

54. Trybunał przypomina, że, pomimo iż postępowanie oparte na art. 5 § 4 nie wiąże się z tymi samymi gwarancjami jak w przypadku art. 6 Konwencji w odniesieniu do postępowań karnych i cywilnych, to powinno mieć ono charakter sadowy i zapewniać gwarancje adekwatne do rodzaju pozbawienia wolności będącego przedmiotem badania (zob. np. *Assenov i inni p. Bułgarii*, wyrok z dnia 28 października 1998 r., Raport z wyroków i decyzji 1998-VIII, s. 3302, § 162, oraz *Włoch p. Polsce*, nr 27785/95, § 125, ECHR 2000-XI, z równoczesnym odniesieniem do *Megyeri p. Niemcom*, wyrok z dnia 12 maja 1992 r., Seria A nr 237-A, s. 11, § 22).

55. Postępowanie winno być kontrydiktoryjne oraz powinno zapewniać „równość broni” pomiędzy stronami. Mówiąc bardziej szczegółowo, Trybunał powtarza, że pewien stopień dostępu do akt sprawy, chociażby tylko w zakresie, który umożliwiałyby osadzonemu efektywne podważanie materiału dowodowego, na którego podstawie zastosowany został areszt tymczasowy, może zostać w pewnych sytuacjach przewidziany w procedurze dotyczącej kontroli prawidłowości tymczasowego aresztu (zob. *Lamy p. Belgii*, wyrok z dnia 30 marca 1989 r., Seria A nr 151, ss. 16-17, § 29). Te wymogi wywodzą się z prawa do kontrydiktoryjnego postępowania, które wynika z art. 6 Konwencji, a oznacza, że w sprawach karnych zarówno prokuratura, jak i obrona, muszą mieć szansę zapoznania i wypowiedzenia się w kwestii przytoczonych przez drugą stronę stanowisk i dowodów. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału, wynika to ze słów art. 6 – a w szczególności z autonomicznego znaczenia nadanego pojęciu „zarzut karny” – zgodnie, z którym powyższa regulacja ma zastosowanie również do postępowania przygotowawczego (zob. *Imbrioscia p. Szwajcarii*, wyrok z dnia 24 listopada 1993 r., Seria A nr 275, s. 13, § 36). Należy przez to rozumieć, że w świetle dramatycznego wpływu pozbawienia wolności na prawa podstawowe osoby, której dotyczą, przeprowadzone postępowanie powinno, zgodnie z art. 5 § 4 Konwencji i w najszerszym możliwym zakresie w okolicznościach toczącego się śledztwa, w zasadzie spełnić podstawowe prawa do rzetelnego procesu sądowego, takie jak prawo do kontrydiktoryjności w procesie (zob. *Schops p. Niemcom*, nr 25116/94, 13 luty 2001 r., § 44; *Lietzow p. Niemcom*, nr 24479/94, 13 luty 2001 r., § 44).

56. Trybunał przyznaje, że potrzeba przeprowadzenia skutecznego śledztwa karnego może wymagać utajnienia części informacji zebranych w jego trakcie w celu uniemożliwienia podejrzanym manipulowania dowodami oraz podkopywania przebiegu procesu sądowego. Jednakże ten prawowity cel nie może zostać osiągnięty kosztem istotnych ograniczeń prawa do obrony. Dlate-

go informacje mające poważne znaczenie dla oceny legalności osadzenia osoby winne zostać we właściwy sposób udostępnione pełnomocnikowi podejrzanego (zob. *Lietzow*, cyt. powyżej, § 42 oraz *Migoń p. Polsce*, nr 24244/94, § 80, 25 czerwiec 2002 r.).

(b) Zastosowanie powyższych zasad w okolicznościach przedmiotowej sprawy

57. Przenosząc się na okoliczności szczególne niniejszej sprawy Trybunał zauważa, że skarżący, który został aresztowany 2 kwietnia 2003 r. nie miał żadnego dostępu do akt sprawy do 6 grudnia 2004 r., ponieważ jego wnioski były oddalane przez prokuraturę. W późniejszym terminie prawnik skarżącego miał możliwość zapoznania się z aktami sprawy po raz pierwszy. Tym samym przez okres 20 miesięcy, w czasie których skarżący był pozbawiony wolności, zarówno on, jak i jego prawnik, nie uzyskali dostępu do akt (zob. paragrafy 19-23).

58. W czasie powyższego okresu jedynymi dokumentami, które zostały im przedłożone były postanowienie o przedstawieniu skarżącemu zarzutów oraz postanowienia o zastosowaniu i przedłużeniu tymczasowego aresztu. Wnioski prokuratury o zastosowanie i przedłużanie skarżącemu aresztu również były im dostarczane. Składając zażalenia przeciwko powyższym postanowieniom, skarżący nie miał możliwości zbadania dowodów, na których opierała się prokuratura i władze sądowe oraz zanegowania ustaleń opartych na zebranych materiale dowodowym. Skarżący został pozbawiony dostępu do akt sprawy podczas całego etapu prowadzonego śledztwa przy założeniu, że akt oskarżenia został złożony w sądzie wyłącznie w grudniu 2004 r.

59. W związku z powyższym Trybunał zauważa, że prokurator oparł się na bardzo szerokim materiale dowodowym, aby uzasadnić swoje wnioski do sądu o przedłużenie skarżącemu tymczasowego aresztu (zob. powyżej paragrafy 7, 8, 12). Co więcej, sądy, przedłużając skarżącemu stosowanie tymczasowego aresztu, opierały istnienie przesłanki uzasadnianego podejrzenia przeciwko skarżącemu na materiale dowodowym dostarczonym przez prokuraturę. W swych postanowieniach sądy odnosiły się do poszczególnych zeznań świadków oraz innych dowodów zawartych w aktach sprawy. Zarówno skarżący, jak i jego pełnomocnik, nie mieli dostępu do tych dokumentów.

60. Trybunał odnotowuje również argument Rządu, że odmowa prokuratury na zezwolenie skarżącemu dostępu do akt sprawy była uzasadniona skomplikowanym charakterem śledztwa przeciwko kryminalnej działalności zorganizowanej grupy przestępczej oraz że akta zawierały dokumenty utajnione. Jednakże Trybunał powtarza, że skuteczne prowadzenie śledztwa, chociażby miało prawowity cel, nie może odbywać się kosztem istotnych ograniczeń prawa do obrony skarżącego, który wraz ze swym prawnikiem został pozbawiony dostępu do całości akt jego sprawy przez okres ponad 20 miesięcy.

61. Trybunał uważa, że dla skarżącego i jego prawnika istotny był dostęp do akt i zbadanie dokumentów w celu podważenia legalności aresztowania skarżącego, a następnie przedłużania jego tymczasowego aresztu. Dokumenty, które zostały udostępnione skarżącemu, nie zapewniły wystarczającej podstawy do odniesienia się w stosunku do argumentów, na których oparł się sąd i prokuratura, mając w szczególności na uwadze gwałtownie rosnącą liczbę zebranych dowodów, na które powołały się władze w swych postanowieniach o przedłużeniu skarżącemu tymczasowego aresztu (zob. *Migoń*, cyt. powyżej, § 86).

62. W świetle powyższego, mając na uwadze znaczny okres czasu, przez jaki zarówno skarżący, jak i jego pełnomocnik, nie mogli przeglądać żadnych dokumentów zawartych w aktach sprawy, Trybunał uważa, że skarżący nie mógł skutecznie wykonywać swego prawa do obrony w postępowaniu dotyczącym kontroli legalności jego tymczasowego aresztowania. Ponadto prokurator był zaznajomiony z całością dokumentów. Tym samym postępowanie nie zapewniło równości broni i nie było prawdziwie konfrontacyjne (zob. *Lamy p. Belgii*, cyt. powyżej, § 29).

W związku z tym doszło do naruszenia art. 5 § 4.

III. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

63. Artykuł 41 Konwencji stanowi:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda

64. Skarżący domagał się kwoty 10 000 euro tytułem poniesionej szkody materialnej oraz niematerialnej.

65. Rząd nie zgodził się z tym żądaniem.

66. Trybunał nie dostrzega żadnego związku przyczynowego między stwierdzonymi naruszeniami a domniemaną szkodą majątkową; w związku z tym odrzuca to roszczenie. Jednakże z drugiej strony, przyznaje skarżącemu kwotę 1000 euro jako zadośćuczynienie za szkodę niematerialną.

B. Koszty i wydatki

67. Skarżący, który był reprezentowany przez pełnomocnika i któremu przyznano pomoc prawną z Rady Europy, nie wniósł żadnego roszczenia dotyczącego poniesionych kosztów i wydatków.

C. Odsetki

68. Trybunał uznaje za właściwe, by odsetki z tytułu niewypłacenia zasądzonych kwot powinny być ustalone zgodnie ze stopą kredytu Europejskiego Banku Centralnego na koniec dnia, plus trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYŃ TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje* skargę za dopuszczalną;
2. *Uznaje*, iż nie doszło do naruszenia art. 5 § 3 Konwencji;
3. *Uznaje*, iż doszło do naruszenia art. 5 § 4 Konwencji;
4. *Uznaje*, iż
 - (a) pozwane państwo ma wypłacić skarżącemu łącznie, w ciągu trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się prawomocny zgodnie z art. 44 § 2 Konwencji, kwotę 1000 euro (jeden tysiąc euro) z tytułu poniesionej szkody niematerialnej, plus jakikolwiek podatek, jaki będzie mógł być pobrany od tej sumy.
 - (b) od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty płatne od tej sumy będą zwykłe odsetki obliczone według stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego na koniec dnia plus trzy punkty procentowe;
5. *Oddala* pozostałą część roszczenia skarżącego o zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie dnia 6 listopada 2007 r., zgodnie z art. 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Fatos ARACI
Kancierz

Josep CASADEVALL
Przewodniczący